

**Халықаралық ғылыми-практикалық конференцияның
баяндамалар жинағы
"ХАЛЫҚ ӨМІРІНІҢ ЖОҒАРЫ САПАСЫН ЖӘНЕ ҰЛТТЫҚ
ҚАУІПСІЗДІКТІ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУДЕГІ МЕМЛЕКЕТТІК
АУДИТ"**

**Сборник докладов Международной научно-практической
конференции
«ГОСУДАРСТВЕННЫЙ АУДИТ В ОБЕСПЕЧЕНИИ ВЫСОКОГО
КАЧЕСТВА ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ И НАЦИОНАЛЬНОЙ
БЕЗОПАСНОСТИ»**

**Collection of reports of the International Scientific and Practical
Conference
"STATE AUDIT IN ENSURING HIGH QUALITY OF LIFE OF THE
POPULATION AND NATIONAL SECURITY"**

8 апреля 2022 года

УДК 336.1
ББК 65.052а73
С 23

Г Сборник докладов международной научно- практической конференции «Государственный аудит в обеспечении высокого качества жизни населения и национальной безопасности» = Collection of reports of the International Scientific and Practical Conference "State audit in ensuring high quality of life of the population and national security"= Халықаралық ғылыми-практикалық конференцияның баяндамалар жинағы "Халық өмірінің жоғары сапасын және ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз етудегі мемлекеттік аудит". – Нұр-Сұлтан: - 277 б.

ISBN 978-601-337-664-6

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және профессор-оқытушылар құрамының халық өмірінің жоғары сапасын және ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету жағдайындағы мемлекеттік аудиттің өзекті мәселелері бойынша баяндамалары кірді

The collection includes reports of students, undergraduates, doctoral students and teaching staff on topical issues of state audit in conditions of ensuring a high quality of life of the population and national security

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и профессорско-преподавательского состава по актуальным вопросам государственного аудита в условиях обеспечения высокого качества жизни населения и национальной безопасности

ISBN 978-601-337-664-6

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2022

В процессе аудита эффективности определяется степень достижения целей политики и результаты ее практической реализации, на основании которых оценивается эффективность использования бюджетных средств отдельных хозяйствующих субъектов, органов исполнительной власти и Правительства в целом [3, с.122].

Таким образом, в результате анализа теоретических основ аудита эффективности использования бюджетных средств можно сделать следующие основные выводы.

1. Эффективность использования бюджетных средств включает оценку экономичности, результативности и эффективности их использования.

2. Определение эффективности использования бюджетных средств осуществляется на основании проверок органов исполнительной власти, государственных и иных организаций на достижение целей и задач, выполнение возложенных на них государственных функций.

3. Аудит эффективности использования бюджетных средств, вместе с финансовым аудитом, основан на основных принципах и методах, присущих общему финансовому контролю. Кроме того, методология аудитов эффективности как модель государственного финансового контроля имеет существенные отличия от методологии финансового аудита, исходя из специфики их целей, задач и характера контроля.

Система аудита эффективности включает:

- объектами аудита эффективности, которыми являются органы государственной власти, бюджетные учреждения, государственные унитарные и государственные предприятия, то есть все субъекты экономической деятельности, которые владеют государственными средствами или используют их в своей деятельности.

Литература:

1 Скляров И. Ю., Склярова Ю. М., Латышева Л. А. Аудит эффективности использования бюджетных средств // Вестник АПК Ставрополя. - № (4)20/1, 2018. – С. 122-127

2 Кари А.М. Анализ процесса формирования системы государственного аудита в Казахстане на современном этапе //Государственный аудит – 2017 - №2.- С.34-49

3 Чхутиашвили Л.В. — Аудит эффективности как инструмент противодействия коррупции в Российской Федерации // Финансы и управление. – 2019. – № 3. – С. 1 - 22.

МЕМЛЕКЕТТІК АУДИТТЕГІ САРАПТАМАЛЫҚ-ТАЛДАМАЛЫҚ ПРОЦЕДУРАЛАРДЫҢ МАҢЫЗЫ МЕН ОРНЫ

Мукушев Т.Б., аға оқытушы

Еуразия Ұлттық Университеті, Қазақстан Республикасы, Нұр-Сұлтан қ.
e-mail:tolegen1986@mail.ru

Аңдатпа. Мемлекеттік аудиттің әлемдік тәжірибесінде екі ұғым бар: сараптамалық-талдамалық қызмет және сараптамалық-талдамалық іс-шара. Сараптамалық талдау қызметі ұғымы сараптамалық талдау қызметі ұғымымен толықтай бірдей емес, сондықтан осы ұғымдарды ажырата білу қажет.

Сараптамалық талдамалық қызмет - бұл тұрақты және жүйелі түрде жүргізілетін сараптамалық талдау процестерінің жиынтығы, сонымен қатар сараптамалық-талдамалық іс-шаралар жиынтығы.

Сараптамалық талдамалық оқиға ең алдымен оның объектісі мен субъектісінің мәнерлілігімен және оқшаулануымен сипатталады.

Сонымен, сараптамалық-талдамалық іс-шара - бұл сараптамалық-талдамалық іс-шаралар жүзеге асырылатын сараптамалық-талдау қызметінің нысандарының бірі. Ол ұлттық ресурстар мен мемлекеттік активтерді, мемлекеттік органдар мен квазимемлекеттік сектор субъектілерінің қызметін жұмсау тиімділігінің экономикалық және әлеуметтік дамуға әсер ету дәрежесін анықтайды. Сондай-ақ, сараптамалық-талдамалық іс-шара өтетін жерге бармай-ақ, мемлекеттік жоспарлау жүйесі құжаттарының орындалуын бағалайды.

Кілт сөздер: аудит, бюджеттік бағдарлама, камералдық тексеру, қаражат, талдамалық процедура, мемлекеттік аудит, мемлекеттік бағдарлама, сараптама, сараптамалық-талдамалық қызметті, шығындар

Ключевые слова: аудит, бюджетная программа, внутренний аудит, средства, аналитическая процедура, государственный аудит, государственная программа, расходы, экспертиза, экспертно-аналитическая деятельность.

Keywords: audit, budget program, internal audit, expenses, expertise, means, analytical procedure, state audit, state program, expert-analytical activity.

Кіріспе. Мемлекеттік аудит даму стратегиясының маңызды элементіне айналуға. Елдің алдында тұрған міндеттерге байланысты мемлекеттік аудиттің маңызды құрамдас бөлігі және функцияларының бірі болып табылатын сараптамалық-талдамалық жұмыс зерттеудің негізгі аспектісіне айналады.

Әлемдік тәжірибе көрсеткендей, сараптамалық-талдамалық қызметті жүзеге асыру, қабылданған сапа менеджменті шешімдерінің деңгейіне, сондай-ақ бюджеттік және қаржылық саладағы шешімдердің орындалу деңгейіне едәуір дәрежеде әсер етеді. Сондай-ақ, бұл шаралар мемлекеттік органдардың қызметіндегі жауапкершіліктің, ашықтық пен есептіліктің деңгейін арттыруға көмектеседі.

Сонымен бірге, мемлекеттік бағдарламаларды іске асырудың тиімділігін бағалауға негізделген аудиттің түрлері бойынша сараптамалық-талдамалық қызметті, сондай-ақ тәуелсіз шараны, процедуралық іс-әрекеттердің негізгі алгоритмінің, сондай-ақ сараптамалық-талдамалық қызметті жүзеге асырудың жұмыс моделінің болмауы, іске асыру процесін қиындатады. бұл мемлекеттік аудит жүйесіндегі шаралар.

Мемлекеттік қаражатты пайдалану тиімділігін бағалау бойынша

аудиторлық іс-шараның барлық кезеңдерінде сараптамалық-талдамалық қызметті ұйымдастыру, енгізу және қолдану проблемалары ерекше маңызды болып табылады.

Қазақстанда сараптамалық-талдамалық қызметті ұйымдастыруда сараптамалық-талдамалық қызметтің әдіснамасы, жіктелуі және түрлері проблемасы туындайды. Осыған байланысты сараптамалық-талдау қызметін толық әдістемелік және ақпараттық қамтамасыз ету жүйесі жасалуы керек. Бұл бағыттағы жұмыстар тек бастапқы сатысында.

Сонымен, сараптамалық-талдамалық қызметті жүргізудің, сараптамалық-талдамалық қызметті қолдану тиімділігін бағалайтын әлемдік тәжірибені және осындай жұмыстарды Қазақстан Республикасында жүргізу бойынша әдістемелік нұсқаулықтарды әзірлеуді терең зерттеу қажет.

Мақаланың мақсаты - сараптамалық-талдамалық қызметтің қазіргі жүйесін талдау және сараптамалық-талдамалық қызметтің мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау жүйесіндегі рөлін, сапасы мен тиімділігін арттыру бойынша ұсыныстар әзірлеу.

Әдебиетке шолу. Сараптама қызметі және аудиттегі талдамалық процедураларды қолдану мәселелері көптеген шетелдік және отандық ғалымдардың еңбектерінде көрсетілген: Р.Адамс, Э.А. Аренс, Р.Додж, Дж. К. Лоббек, И.Н.Богатая, С.М. Бычкова, Г.А. Юдина, И.А. Налетова, Т.Е. Слободчикова, А.Е. Суглобова, Б.Т. Жарылғасова, Я. В. Степанова, Н.П. Таранова, А.В. Коровин, Ю.П. Маркин және басқалары.

Мемлекеттік аудиттің әлемдік тәжірибесінде екі ұғым бар: сараптамалық-талдамалық қызмет және сараптамалық-талдамалық іс-шара. Сараптамалық талдау қызметі тұжырымдамасы сараптамалық талдау қызметі ұғымымен толық бірдей емес, сондықтан осы ұғымдарды ажырата білу қажет.

Сараптамалық талдамалық қызмет - бұл тұрақты және жүйелі түрде жүргізілетін сараптамалық талдау процестерінің жиынтығы, сонымен қатар сараптамалық-талдамалық іс-шаралар жиынтығы [1, б.75].

Сараптамалық талдамалық оқиға ең алдымен оның объектісі мен субъектісінің мәнерлілігімен және оқшаулануымен сипатталады.

Сонымен, сараптамалық-талдамалық іс-шара - бұл сараптамалық-талдамалық іс-шаралар жүзеге асырылатын сараптамалық-талдау қызметінің нысандарының бірі. Ол ұлттық ресурстар мен мемлекеттік активтерді, мемлекеттік органдар мен квазимемлекеттік сектор субъектілерінің қызметін жұмсау тиімділігінің экономикалық және әлеуметтік дамуға әсер ету дәрежесін анықтайды. Сондай-ақ, сараптама-талдау қызметі объектісіне бармай-ақ мемлекеттік жоспарлау жүйесі құжаттарының орындалуын бағалайды.

Талдамалық процедураларды мәжбүрлеп қолдануды зерттеген шетелдік экономистер - Э.Аренс және Г.Лоббек. Олар аудит стандарттары бөліміне сілтеме жасайды және аудиттің кез-келген түрінде аудит объектісін зерттеген кезде де талдамалық процедураларды талап ету керек деп тұжырымдайды [2, б.186].

Джек Р. Робертсонға сәйкес талдамалық процедуралар ақпарат жинау

және қабылдау сатысында қолданылуы керек. Бұл процедура қаржылық есептіліктегі бұзушылықтар мен жалған есептер туралы алдын-ала білуге көмектеседі [3, б.73].

Джек Р.Робертсонның «Аудит» кітабында Американдық сертификатталған мемлекеттік есепшілер институтының зерттеулеріне сілтеме жасалған. Зерттеулерге сәйкес, 21% -ке дейінгі қателіктерді талдамалық процедуралар арқылы анықтауға болады.

Рой Додж үшін талдамалық процедуралар «талдамалық сынақтар» болып табылады. Оған 520 АХС «Талдамалық процедуралар» талаптарында сипатталған процедуралардың әр түрлі түрлері кіреді [4, б.19].

И.А. Налетова және Т.Е. Слободчикова, талдамалық процедуралар дегеніміз - қателіктер мен бұрмалаулардың пайда болу себептерін анықтау үшін аудитор маңызды қаржылық көрсеткіштерді зерттеу арқылы алған ақпаратты талдау [5, с.42].

А.Е. Суглобов, Б.Т. Жарылғасова талдамалық процедуралар ұғымына басқаша анықтама береді. Олардың пікірінше, талдамалық процедуралар қаржылық-экономикалық көрсеткіштерді анықтау, талдау және бағалау және аудиторлық дәлелдерді алу тәсілі ретінде [6, б.118].

Мурзалиева А.К. талдамалық процедуралар қаржылық-экономикалық көрсеткіштерді және олардың коэффициенттерін анықтауға, зерттеуге, талдауға және бағалауға көмектеседі, оның соңында типтік емес фактілер мен құбылыстарды анықтауға болады және осы ауытқулардың себептерін білу мүмкіндігі бар деп тұжырымдайды [7, б. 32].

Таранова Н.П. талдамалық процедуралар деректерді зерттеуге және бағалауға, оларды аудиттің объектісіне, мақсаты мен нәтижесіне, сондай-ақ индикаторлар арасындағы белгілі бір байланысты ескеретін жағдайлық аудиттің мақсаттарына сәйкес келетін басқа мәліметтермен салыстыра отырып қатысады деп санайды. Сондай-ақ индикаторлардың өзгеру және ауытқу тенденцияларын зерттеу, қатынастар мен заңдылықтарды талдау, соның ішінде жағдайлардағы ықтимал ауытқу факторларын анықтау және т.б. [8, б. жүз].

А.В.Коровин, Ю.П.Маркин талдамалық процедураларды жүзеге асыру қаржылық және қаржылық емес көрсеткіштердің өзара байланысына байланысты қаржылық ақпаратты неғұрлым мұқият бағалауға ықпал етеді деп есептеңіз. Олар нақты сомаларды жоспарланған сомалармен салыстыруды да қамтиды » [9, с. 151].

Жоғарыда келтірілген анықтамаларды зерттеу және талдау негізінде келесі тұжырымдар жасалды:

- талдамалық процедуралар - аудиторлық дәлелдерді алуға бағытталған аудиторлық қызметтің құрамдас бөліктерінің бірі;

- талдамалық процедуралардың ерекшелігі - ақпаратты талдау.

Осылайша, біз талдау процедураларының келесі тұжырымдамасын ұсынамыз.

Талдамалық процедуралар аудиторлық қызметтің құрамдас бөліктерінің бірі болып табылады, оның мақсаты нақты және нақты аудиторлық дәлелдерді алу болып табылады.

Азаматтық авиацияның ішкі органдары үшін сараптамалық-талдамалық қызмет заңмен реттелмеген.

Бұл дегеніміз, ішкі мемлекеттік аудит органдары сыртқы мемлекеттік аудит органдарына карағанда тәуелсіз оқиға ретінде сараптамалық-талдамалық шараны аудиттен бөлек өткізбейді. Азаматтық авиацияның ішкі органдары үшін сараптамалық-талдамалық қызмет - заңнамаға сәйкес мемлекеттік органның функцияларына сәйкес бекітілген тексерулер кезінде талдау құралдарының бірі.

Бүгінгі таңда Қазақстанда азаматтық авиацияны дамытуда ішкі азаматтық авиация органдарының сараптамалық-талдау шараларын қолдану тенденциясы байқалады. Сараптамалық-талдамалық процедуралар белсенді және жиі ішкі мемлекеттік аудит мүшелерінің құрылымына кіретін орталық мемлекеттік органдарының мен жергілікті органдарының ішкі аудит қызметтері қолдана бастады.

Бұл тенденция соңғы жылдары мемлекеттің мемлекеттік бюджеттің шығындарын, атап айтқанда, Орталық географиялық қоғам мен жергілікті өзін-өзі басқару органдарының шығындарын оңтайландыру саласында белсенді саясат жүргізіп жатқандығымен түсіндіріледі. Осыған байланысты ішкі аудит қызметтерінен олардың функцияларының ауқымы мен сипатын кеңейту талап етілді.

Әдеттегі аудиторлық және бақылау функцияларына қосымша, ТБЖ тиімділігін бағалау, алаяқтық жағдайларын анықтау және тергеу жұмыстары қосылды. Бірақ ішкі аудитке арналған бюджеттің мөлшері өзгеріссіз қалды немесе мүлдем азайтылды. Бұл жағдайда сараптама және талдамалық қызметке назар аудару және сөзсіз.

Сараптамалық-талдамалық іс-шаралар негізінде Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің КВГА-ны камералдық бақылау жүзеге асырылады, ол жалпы бюджеттік бағдарламалар әкімшілерімен бұзушылықтардың мөлшерін анықтайды.

Ішкі аудит қызметі әрқашан мемлекеттік органның бірінші басшысына объективті бағалау мен ұсыныстар бергені үшін жауап беруі керек және Комитетке стандарттар мен ережелерге сәйкестігі туралы сапалы есеп беру үшін есеп беруі керек. Қазіргі заманғы тенденцияларға сәйкес, әлемнің озық елдерінің дамуында ішкі аудит қызметінің рөлі күшейеді, әр мемлекеттік органның мемлекет қаржысы мен меншігін ұтымды және тиімді басқаруға жауапкершілігі мен қызығушылығы артып келеді.

1 кесте -2019-2021 жылдарда жүргізілген ҚР Қаржы министрлігі Ішкі мемлекеттік аудит комитетіндегі камералдық тексерулердің өзгеру динамикасы

№ п/п	Көрсеткіштер	Өлшем бірлігі	2019 ж.	2020 ж.	2021 ж.	Өзгеруі 2021/2020жж	
						Абс.	%
1.	Мемлекеттік сатыпалулар бойынша қамтылған процедуралар	бірлік	496484	507859	517911	10052	1,97
	Сомасы	млн. теңге	8612436,9	6130118,7	9893022,1	3762903	61,3
2.	Табылған бұзушылықтар бойынша рәсімдер саны	бірлік	31278	24060	27300	3240	13,4
	Сомасы	млн. теңге	728293,5	659181,1	795026,3	135845,2	20,6
3.	Түзетілген бұзушылықтар	млн. теңге	710033,2	648939,9	746335,8	97395,9	15
4.	Операцияларды тоқтата тұру туралы бұйрықтар	бірлік	74	100	246	146	146
Е с к е р т п е- [10] дереккөзі негізінде автормен құрастырылған							

Мемлекеттік сатып алулар бойынша қамтылған процедуралардың жалпы саны 2019-2021 жылдары 496484-517911 бірлікті құрады. 2021 жылы 2020 жылға қарағанда 10052 бірлікке және де 1,97% артты.

Ақшалай мәнде бұл көрсеткіш осы кезеңде 6130118,7-9893022,1 млн. теңге жетті және де осы көрсеткіш 2021 жылы 3762903 млн. теңге немесе 61,3% артқан болатын.

Табылған бұзушылықтар бойынша рәсімдер саны 2019 жылы 31278 бірлікті құраса, 2020 жылы 24060 бірлікке жетті, ал 2021 жылы 3240 бірлікті немесе 13,4% артты. Ақшалай мәнде бұл көрсеткіш осы кезеңде 659181,1- 795026,3 млн. теңге жетті және де 2021 жылы 135845,2 млн. теңге немесе 20,6% өскен еді.

Түзетілген бұзушылықтар көлемі 2019 жылы 710033,2 млн. теңге, 2020 жылы 648939,9 млн. теңгеге дейін түсті, 2021 жылы бұл көрсеткіш 97395,9 млн. теңге және де 15% артып, 746335,8 млн. теңге. Операцияларды тоқтата тұру туралы бұйрықтар 2019 жылы 74 бірлікті, 2020 жылы 100 бірлікті құраса, 2021 жылы 146 бірлікке немесе 146% тең еді.

2 кестеге сәйкес орталық мемлекеттік органдар мен жергілікті атқарушы органдардың ІАҚ 2021 жылы 454 аудиторлық іс-шара өткізілді, оның барысында 899,2 млрд. теңге бюджеттік қаражат тексерілді.

2 кесте - 2021 жыл бойынша Орталық мемлекеттік органдарының мен жергілікті атқарушы органдарындағы ішкі аудит қызметтерінің негізгі көрсеткіштері

СВА	Тексеру- лер саны (бірлік)	Бақылау ме- н қамтылған (млрд.теңге)	Заңнама бұзушылы- қтары (млрд.тең- ге)	Қаржылық бұзушылы- қтар (млрд.теңг е)	Бюджетке қ алпына келтірілген қаражат көлемі (млрд.теңг е)
Орталық мемлекеттік органдары	335	748,6	70,7	16,6	13,2
Жергілікті атқарушы органдары	119	150,6	6,6	3,2	2,4
Барлығы	454	899,2	77,3	19,8	15,6
Е с к е р т п е- [10] дереккөзі негізінде автормен құрастырылған					

2021 жылы заң бұзушылықтардың жалпы сомасы 77,3 млрд теңгені құрады, оның 19,8 млрд. теңгесі қаржылық бұзушылықтар үшін. Қабылданған шаралар нәтижесінде барлығы қалпына келтіріліп, бюджетке 15,6 млрд. теңге өтелді.

ХҚЕС одан әрі бұзушылықтардың алдын алу және болдырмау мақсатында анықталған бұзушылықтарды жою үшін 390 ұсыныс жіберді, оның 260 бақылау объектілерімен орындалды.

Барлығы 89,7 миллиард теңгенің бұзушылық сомасына 31 бақылау материалы құқық қорғау органдарына берілді. Әкімшілік жауапкершілікке тартылғандар саны - 3,9 млрд теңге айыппұл сомасына 17 лауазымды тұлға, оның 1,2 млрд теңгесі бюджетке түсті. Тәртіптік бұзушылықтар үшін жауапкершілікке тартылғандардың саны 487 лауазымды тұлға.

Сараптамалық талдау қызметі ішкі мемлекеттік аудиторлар қызметінің тиімділігін едәуір арттырады. Бұл Заң бойынша ішкі аудиторларға жүктелген функциялар мен өкілеттіктерді жүзеге асырудың маңызды құралдарының бірі. Бүгінгі таңда аудиторлық және аналитикалық процедуралардың түрлері мен әдістері өте көп. Бұларға қосымша аудиторларға талдау процесін автоматтандыруға көмектесетін және оның шығыны аз және көп уақытты алатын компьютерленген техникалар қосылды.

Азаматтық авиацияның ішкі органдары үшін сараптамалық-талдамалық қызмет заңмен реттелмеген. Бұл дегеніміз, ішкі мемлекеттік аудит органдары сыртқы мемлекеттік аудит органдарына қарағанда тәуелсіз оқиға ретінде сараптамалық-талдамалық шараны аудиттен бөлек өткізбейді. Азаматтық авиацияның ішкі органдары үшін сараптамалық-талдамалық қызмет -

заңнамаға сәйкес мемлекеттік органның функцияларына сәйкес бекітілген тексерулер кезінде талдау құралдарының бірі.

Қорытынды. Бүгінгі таңда Қазақстанда азаматтық авиацияны дамытуда ішкі азаматтық авиация органдарының сараптамалық-талдау шараларын қолдану тенденциясы байқалады. Сараптамалық-аналитикалық процедуралар белсенді және жиі ішкі мемлекеттік аудит мүшелерінің құрылымына кіретін Орталық мемлекеттік органдарының және жергілікті атқарушы органдары қолдана бастады.

Бұл тенденция соңғы жылдары мемлекет мемлекеттік бюджеттің шығындарын, атап айтқанда Орталық географиялық қоғам мен жергілікті өзін-өзі басқару органдарының шығындарын оңтайландыру саласында белсенді саясат жүргізіп жатқандығымен түсіндіріледі. Осыған байланысты ішкі аудит қызметтерінен олардың функцияларының ауқымы мен сипатын кеңейту талап етілді. Әдеттегі аудиторлық және бақылау функцияларына қосымша, ТБЖ тиімділігін бағалау, алаяқтық жағдайларын анықтау және тергеу жұмыстары қосылды. Бірақ ішкі аудитке арналған бюджеттің мөлшері өзгеріссіз қалды немесе мүлдем азайтылды. Бұл жағдайда сараптама және талдамалық қызметке жүгіну және назар аудару сөзсіз.

Сараптамалық-аналитикалық іс-шараның, сондай-ақ шетелдік тәжірибенің мәнінен шығатын болсақ, әрбір сараптамалық-аналитикалық іс-шараны өткізу процесі зерттеуге ұқсас болып, икемді және ерекше болуы керек, әртүрлі ақпараттарды пайдалануға, бағалаудың әр түрлі құралдары мен әдістерін, соның ішінде жалпы ғылыми және арнайы әдістер.

Бірлескен аудитті қолдану сонымен қатар ішкі ГА-ның сараптамалық-талдамалық қызметін дамытуға көмектесе алады. Бірлескен аудит практикасы қазір дамыған елдерде кең таралған. Бірақ мемлекеттік саясаттың бұл бағыты толық емес болып қалады. Мемлекеттік аудиттің және қаржылық бақылаудың тиісті деңгейін, оның тиімділігі мен нәтижелілігін қамтамасыз ету үшін мемлекеттік аудиторлардың кәсіби шеберліктерін үнемі жетілдіріп отыру, тексерулердің нәтижелерін жүргізу және құжаттау, ішкі аудит бөлімдерінің санын көбейту қажет. Мүдделер қақтығысын болдырмау үшін бізге мемлекеттік аудиторлар арасындағы функциялар мен міндеттерді нақты бөлу қажет. Мемлекеттік аудиттің функционалдық миссиясы - қаржы, қауіпсіздік саласындағы саясатты табысты жүзеге асыру және экономиканың барлық салаларында ресурстарды тиімді пайдалануды қамтамасыз ету.

Әдебиеттер:

1 Ножкина Т.В. Международный аудит: Учебное пособие. - Петропавловск-Камчатский: КамчатГТУ. - 2019. - 127 с.

2 Ашмарина Е. М. Правовое обеспечение контроля, учета, аудита и судебно-экономической экспертизы : учебник для бакалавриата и специалитета / Е. М. Ашмарина [и др.] ; под редакцией Е. М. Ашмариной; ответственный

редактор В. В. Ершов. — 2-е изд., перераб. и доп. — Москва : Издательство Юрайт, 2021. — 299 с.

3 Герасимова, Л. Н. Профессиональные ценности и этика бухгалтеров и аудиторов : учебник для бакалавриата, специалитета и магистратуры / Л. Н. Герасимова. — Москва : Издательство Юрайт, 2021. — 318 с.

4 Рой Додж - Краткое руководство по стандартам и нормам аудита: [Пер. с англ.] / Сирин. - 2019. - 221 с

5 Аметова Ж.А. «Мониторинг и оценка эффективности реализации проектов и программ», Журнал: ҚазҰУ Хабаршысы, Экономика, Алматы//.- 2021.- 98 б

6 Берстембаева Р .К., Бейсенова Л.З. Планирование, контроль и оценка эффективности расходов бюджета: Учебное пособие /Алматы: Эпигр аф, 2019. — 216 с.

7 Мурзалиева А.К. Государствен н ый аудит эффективности / А. К. Мурзалиева, А. Д. Кар шалова // Управление экономическими системами: электронный научн ый журнал. 2020. -№ 4 (110). -С. 32-36.

8 Штефан, М.А. Аудит в 2 ч. Часть 2 : учебник и практикум для бакалавриата и магистратуры / под редакцией М. А. Штефан. — 2-е изд., перераб. и доп. — Москва : Издательство Юрайт, 2021. — 404 с.

9 Коровин А.В., Маркин Ю.П. — «Методы экономического анализа в аудите»// Научно-практический журнал - 2020.- №5/70. - С. 141-146.

10 Официальный сайт Комитета внутреннего государственного аудита Министерства финансов Республики Казахстан. - электронный ресурс <http://kvga.minfin.gov.kz>

ОЦЕНКА ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ КОМПАНИЙ КАЗАХСТАНА

Тукупов Серик Бижанович

Магистрант 1 курса ОП «Финансы»

Казахский университет экономики, финансов и международной торговли, г.

Нур-Султан,

Республика Казахстан

E-mail: SerikTukupov@gmail.com

Аннотация. Субъекты квазигосударственного сектора играют значительную роль в экономической политике Республики Казахстан. Они участвуют в государственных и правительственных программах развития, в рамках которых используют бюджетные средства. Следовательно, анализ деятельности юридических лиц, относящихся к субъектам квазигосударственного сектора и оценки их влияния на экономику страны возрастает из года в год.

Ключевые слова: национальные компании, квазигосударственный сектор, финансовое состояние, оценка